כל הזבחים פרק ראשון זבחים י.

[א] השוחט את הבהמה ע"מ לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים ר' יוחנן אמר [א] אסורה מחשבין מעבודה לעבודה [ב] וילפינן חוץ מפנים ריש לקיש אמר מותרת אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן חוץ מפנים ואי [א] אשמעינן בהא בהא אמר ריש לקיש [ב] אבל פנים [ג] מפנים אימא מודי ליה לרבי יוחנן ואי אשמעינן הא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בההיא אימא מודי ליה לריש לקיש צריכי כי אתא רב דימי אמר מתיב רב ירמיה לסיועיה לרבי יוחנן ורבי אילא לסיועיה לריש לקיש רב ירמיה לסיועיה לרבי יוחנן ומה במקום שאם אמר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא כשר שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו פסול שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול מתקיף לה רבא בר אהילאי מה לחוץ לזמנו (א) [ג] שכן כרת אלא אמר רבא בר אהילאי הכי קאמר ומה מקום שאם אמר הריני שוחט חוץ למקומו שהוא כשר שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמו שהוא פסול [שחטו ע"מ] לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול מתקיף לה רב אשי מה לחוץ למקומו שכן נוהג בכל הזבחים תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת אלא אמר רב אשי הכי קאמר ומה במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני שהוא כשר לזרוק דמו [ג] (שלא לשמו) לשם פלוני פסול מקום שאם אמר הריני שוחט שלא (ב) לשמן שהוא פסול [שחטו ע"מ] לזרוק דמן שלא לשמן אינו דין שיהא פסול רבי אילא לסיועיה לריש לקיש לא תאמר בזריקה ותיתי מק"ו מבינייא משחיטה וקבלה למאי הלכתא כתב רחמנא לומר דאין מחשבין מעבודה לעבודה מתקיף לה רב פפא ודלמא דמחשבין מעבודה לעבודה אם כן לשתוק קרא מיניה ותיתי מקל וחומר דרב אשי ואידך [ד] פריך הכי מה להנך שכן טעונות צפון וישנן בחטאות הפנימיות ואידך השתא מיהא בשלמים קיימין [ה] איתמר שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רב נחמן אמר פסולה רבה [ו] אמר כשרה והדר ביה רבה לגבי רב נחמן מק"ו דרב אשי: רבי אליעזר אומר אף (את) האשם: תניא [ז] אמר ר' אליעזר [ח] חטאת באה על חטא ואשם בא על חטא מה חטאת שלא לשמה פסולה אף אשם שלא לשמו פסול אמר לו רבי יהושע לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה [ט] אמר לו רבי אליעזר פסח יוכיח שדמו למטה ושחטו שלא לשמו פסול אמר לו רבי יהושע מה לפסח שכן זמנו קבוע אמר לו רבי אליעזר חטאת תוכיח אמר לו רבי יהושע

השוחט את הבהמה. של חולין (ג) לעבודת כוכבים [ה] אסורה בהנאה כדין זבחי מתים וזבחי מתים ילפינן (ע"ז דף כט:) שם שם מעגלה ערופה: **לזרוק דמה לעבודת כוכבים.** (ועבודת) השחיטה לא נעשית לשם עבודת כוכבים אלא בשעת שחיטה חישב לעבוד [ו] הזריקה לשם עבודת כוכבים ולא זרק: **מחשבין מעבודה לעבודה.** מחשבה היא לענין זבחי מתים ליאסר בהנאה: **דילפינן.** עבודת כוכבים שהיא חוץ ממחשבת פיגול שהוא פנים: **מותרת.** באכילה: **אין מחשבין מעבודה לעבודה.** ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודת כוכבים שבשחיטתה עבד עבודת כוכבים או זרק [ז] לעבודת כוכבים: **פנים מפנים.** מחשבת שלא לשמו מפיגול: **הריני שוחט חוץ לזמנו.** ולא חישב על מנת לאכול ולא על מנת לזרוק או להקטיר אלא על השחיטה חישב [א] סתם חוץ לזמנה כשר דלאו מחשבה היא [ב] דאין זמן אלא באכילת אדם (ד) ומזבח [ג] (דזהו) פיגול: **שכן כרת.** האוכל פיגול אפי' באתר חייב כרת הואיל ותמור מהניא ביה מעבודה לעבודה: **הריני שוחטו חוץ למקומו.** שלא חישב לא על אכילה ולא על זריקה אלא (ה) אמר הריני שוחט חוץ למקומו כשר דהא חזינן דבמקומו הוא שוחטו ועוד דבאכילת אדם או מזבח תלה רחמנא לחוץ למקומו וחוץ לזמנו דכתיב ואם האכל יאכל וגו' וילפינן חוץ למקומו וחוץ לזמנו מהאי קרא לקמן (ו) (דף יג.): **על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו** (ז) **כו' פסול.** (בפרק שני) [ד] והשתא ליכא למפרך שכן כרת שאין חייבין כרת על אכילתן כדתניא לקמן [בפרק שני] (דף כח.): **שחט לשם פלוני כשר.** דאין שינוי בעלים חל על השחיטה דלא שייך שם בעלים אלא על הכפרה והיינו דאמרן לעיל (דף ד.) דשינוי בעלים אינו בכ' עבודות: **לא תאמר בזריקה.** מחשבין [טו] שלא לשמו דרבינן ליה (ז) לעיל בכולהו [טז] עבודות: **משחיטה וקבלה.** ומה שחיטה שכשרה בזר פסולה בשלא לשמה זריקה לא כל שכן כי [יז] פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח קבלה תוכיח: **דאין מחשבין מעבודה לעבודה.** אלא בשעת זריקה גופה בעי מיחשב: **ודלמא.** להכי כתביה לאשמועינן רבותא דמחשבין מעבודה לעבודה [שלא] [יח] בשעת זריקה גופה בעי מחשב דאפי' לא חישב על הזריקה בשעתה אלא בשעת שחיטה הויא מחשבה: **אם כן.** דמחשבין אתא לאשמועינן לשתוק קרא מיניה ותיתי דמחשבין מקל וחומר דרב אשי כדאמרן ומה אם במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כו': **ואידך.** רבי יוחנן פריך הכי דלא נפקא לן זריקה מקל וחומר דקבלה ושחיטה: **מה להנך כו'.** הלכך לאו קרא יתירא הוא דניליף מיניה דאין מחשבין: **השתא מיהא בשלמים קיימינן.** דבשלמים כתיבא מחשבה שלא לשמו [יט] הלכך מצי למילף זריקה משחיטה וקבלה וליכא למיפרך לצפון דשלמים לא בעי צפון וליתנהו פנימיות: **שכן דמה למעלה.** מחוט הסיקרא דתנן במס' מדות (פ"ג מ"א) חוט הסיקרא חוגרת [כ] באמצע להבדיל בין דמים עליונים לדמים התחתונים וילפינן לקמן (דף נג.) מן והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחילה להבדיל וחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה (ויקרא ד) על קרנות וכן עולת העוף כדלקמן (דף סד:) ושאר זבחים שלא פירש בהן נעשין למטה דכתיב בהו מזבח ולא כתיב בהו קרנות וכוליה מזבח ליכא למימר דהוה [כא] מקומן שהרי תורה נתנה מחילה:

ותימה דלקמן (דף יג.) לפריך וקבלה מי פסלה כו' ומשני כאן במחשבת שלא לשמן כאן במחשבת פיגול אמאי לא משני אידי ואידי במחשבת שלא לשמן וקבלה לא [כב] עשה בה מחשבה כמעשה כגון בשוחט על מנת לקבל שלא לשמן וזריקה (לא) עשה בה מחשבה כמעשה ונראה לי דלקמן איירי שחישב בעבודה עצמה אם קבל [לגמור הקבלה] שלא לשמן פסול ואם קבל [לגמור] חוץ לזמנו כשר ואם זרק לגמור הזריקה חוץ לזמנו פסול וכן מקטיר לגמור ההקטרה למאי דהוה פסול אי לאו דמעטיה קרא לקמן משום דאין מעכבת כפרה אבל ליכא לפרושי לקמן מחשבת פיגול דלא פסלה בקבלה כגון שוחט על מנת לקבל דמו חוץ לזמנו דבשלא לשמן נמי לא פסלה דמעבודה לעבודה ילפינן מפיגול (ואי) [כג] במקבל על מנת לזרוק חוץ לזמנו הוה פיגול אלא כדפרשינן בחישב בעבודה עצמה. כרו"ך (ו) ובלאו הכי תימה דהוי מצי למימר קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה לענין שינוי בעלים:

ריש לקיש אמר מותרת. מודה ר"ל דחייב מיתה כדאמרינן בפרק ארבע מיתות (סנהדרין סא.) מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדו בסייף ושחיטת מומר לא חשיב כדפי' בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי שוחט בשבת ואין לתמוה והיאך נהרג דילמא מימלך ולא זריק לעבודת כוכבים כדאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין סא.) דניסת [כד] שאמר אלך אעבוד פטור דמימלך ולא עביד דהכא ודאי לא מימלך כיון דעבד מעשה ששחט על מנת לזרוק ועוד הכא אפילו ידוע ודאי שלא יזרוק חשיב עובד עבודת כוכבים בשחיטה [זו] כששוחט ע"מ לזרוק:

מקום שאם אמר הריני שוחט שלא לשמן כו'. וא"ת שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דשוחט שלא לשם אוכלין (ז) פסול ושוחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין (ח) כשר ויש לומר דלא דמי התם [כה] דזורק עצמו שלא לשם אוכלין (ט) כשר: **לא תאמר בזריקה ותיתי בק"ו משחיטה וקבלה.** תימה אמאי לא פריך [כו] שכן טעונות לצפון וישנן בחטאות הפנימיות וכ"ת משום דבשלמים קיימא [כז] אם כן מאי צריך למילף מבינייא ניליף בק"ו מקבלה שאין חייבין עליה בחוץ (י) ואפילו הכי פסלה בה מחשבה ועוד למה לי קרא בזריקה לשינוי בעלים דדרשי' לכפר עליו תיתי מבינייא משחיטה וקבלה ועוד קשה אמאי אין מחשבת אוכלין בפסח בזריקה תיתי בק"ו משחיטה שכשירה בזר כיון דלא פרכינן מלפון וחטאות הפנימיות ומיהו דילמא [כח] [תכוסו] מיעוטא הוא ואע"ג דשלא [כט] למנויין דהיינו שינוי בעלים כתיב נמי [תכוסו] [ל] ולא ממעטי זריקה לא דמי (עיין פסחים דף סא.): **והדר ביה רבה** [לא] לגבי דרב נחמן מקל וחומר דרב אשי. [היינו] [לב] לרבנן דליכא דר' שמעון ליכא קל וחומר דאיכא למיפרך מה לשינוי בעלים שכן נוהג במנחות תאמר בשינוי קודש שאינו נוהג במנחות לרבי שמעון (מנחות דף ג:):

מסורת הש"ס

א) ע"ז לד: סנהדרין ס: חולין לט. ירושלמי גיטין פ"ו ה"ה, ב) [ועי' תוס' ב"ק כה. ד"ה אלא לאו], ג) רש"ק, ד) [תוספתא ר"פ פ"א], ת"כ צו פרשה ד' הל' ו-ח, ה) לקמן דף כח. והציון יג. אינו בדקדוק., ו) עי' ג"ק, ועי"ע בש"ב לקמן יג: ד"ה לא קשיא, שכתה"ן, ז) פסחים סא., ח) שם:, ט) שם, י) לקמן קו.

◆

שינויי נוסחאות

א] וצריכי ראי כל"ל (ישו"ח): ב] בכי"ל וכי"כ כ' נוסף דחוץ מפנים לא ילפינן: ג] בכי' כתוב אבל חוץ מפנים אימא וכו' (עי' וש"ב): ד] ואידך פריך וכו' עד בשלמים קיימין, ליתא בכי"ל, וכ"מ מתוס' ד"ה לא תאמר דלא גרסי קטע זה בגמ' ותמצאם הקשו ותירצו כן. ועי"ע להלן תוס' כו: ה] קיימינן (ישו"ח): ו] כ"ה רבא. וכן להלן בכתוך (ישו"ח, ועי' תרומי שדה): ז] בכי"ל נוסף תאמר באשם שדמו למטה: ח] לעבודת כוכבים, ליתא בכתה"י ודי', ותיבת חולין הס"ד. ויתה סדר הדיבורים כתא' הב"ח, וכ"ה בכי"מ, ולפ"ז מש"כ רש"י כדין זבחי מתים קאי על השוחט ע"מ לזרוק ולא על שחישב על השחיטה עצמה. [ולפנינו נוסף לעבודת כוכבים ע"פ הכי"ן]: ט] כ"ה לעשות (ש"מ וגליון): י] זרק דמה (ש"מ): יא] כ"ה חישב שהוא חוץ (כתה"י ודי'): יב] כ"ה היא שאין מחשבין אלא (כי"י). כ"ה שאין זמן פוסל אלא (כי"פ). כ"ה היא משום שלא עשה כלום דהא בזמנו שחט (גליון, ש"מ). וגי' ג"ק היא שאין מחשבת הזמן פוסלת אלא כו': יג] תיבת ומזבח הס"ד, ואח"כ דיבור בפ"ע וכ"ל פסול, פיגול (ש"מ וב"ח): [בכי"ו פיגול גלבד, ולכן מחקוה הב"ח והג"ק. אך בכספר"מ הוסיפו תיבת דזהו]: יד] בכי"י וכי"ו בפרק שני, ובשיה"ד ליתא. וכ"ה בג"ק, ושם בדאמרי' בפ"ב. וכתב בכ"מ גי' כ"א ושינוים הוא, וכו' לפי"ז שכוונת רש"י לאין המקום לגוף הפסול דחוץ למקומו וכייתי במתני' דפ"ב (כט ב): טו] כ"ל מחשבת (כתה"י). כ"א מחשבה (רי"ו): טז] כ"א בכולהו (כי"י, וכס"מ לכולהו): יז] ופי' (ש"מ): יח] תיבות שלא בשעת וכו' מחשב, נמחק (ש"מ): יט] בס"מ נוסף דכתיב הזורק את דם השלמים שהוא זריקה לשם שלמים: כ] חוגרו (כתה"י): כא] כ"ל דהוי (ש"מ): כב] כ"ל דלא (ש"מ ודי'): כג] תיבות ואי במקבל ע"מ לזרוק חוץ לזמנו הוי פיגול, כ"ל למחוק, ואי גרסי' ליה כ"ל קודם אבל ליכא לפרושי וכו', וכוונתם לפרש דהא דתני בברייתא תנין לרבות שחיטה וקבלה, היינו במקבל ע"מ לזרוק למאר דהוי פיגול (רי"ו): כד] כ"ל דמסית (ש"מ): כה] דשאני התם (ש"מ): כו] לפי הנוסח שלפנינו [שנוסח ע"פ כה"ן] משמע דהתוס' ל"ג ואידך פריך וכו' בשלמים קיימין, ולכן הקשו ותירצו כן מעצמם, וכמ"ש לעיל אות ד. וכן גם' תוד הוקשה לו אריכות לשונם והעלה שאולי ל"ג קטע זה בגמ'. ולאמם בכי"ו הנוסח תימה אמאי לא פריך [ובס"מ מגיה מאן דלא פריך. ס"א מאי רס"ד השתא דלא פריך] שכן וכו' הפנימיות משום דבשלמים קיימא [ובס"מ קיימינן] מאי צריך וכו'. ולפי הנוסח המקורי כדי"ו אין ללמוד שהתוס' ל"ג קטע הנ"ל, ואדרבה לפי הגהת הס"מ ודאי דגרסי ליה. ועי' במגה"ש שכתב שכתם הגיהו וב"ח, וכ"ל כבדי"ו. ועי"ע בשפ"א שפי' באופן אחר דברי התוס' להקדמה זו כדי להקשות: כז] קיימינן (ש"מ): כח] כדי' דילמא תנא מיעוטא. ועי' פ"מ שמיישב גי' זו ומ"ש עליו בס' שיח"ק. הגיהה תכוסו ע"פ הש"מ ועוד. כ"ל דילמא זאת מיעוטא (גליון ע"פ כתה"י ושו"ש): כט] דגבי שלא כל"ל (ש"מ): ל] כדי' ליתא תיבה זו וכס"מ הוסיפה. ועי' פ"מ שמיישב נוסח ד"ו. כ"ל במכסת (אריק): כ"ל בעלים דכתיב במכסת נפשות קאי נמי תכוסו לא ממעטי דלא דמי (תוס' ישנים). וכן בכהכ"ו וג"ק הגיהו דלא דמי (ש"מ): לא] כ"ל רבא (ש"מ): לב] כ"ל דרב אשי לרבא אליבא דר"ש ליבא בוי (ש"מ כי"ו ותוס'). וכן בכה"י וג"ק, אך שם לרבה, ופי' הר"ל גרבה לתתרץ התם בפ"ק דמנחות דברי ר"ש דלא פתרי אהדדי דבפ"ק ס"ל דלא עלו לפ"ז ליכא למיפרך מה לשינוי וכו': לג] טוותם לדברי התוס' בד"ה ואין לתמוה וכו' (גליון):

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה טו סמ"ג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ד' סעיף א:
מט ב מיי' שם הלכה טו:
ג מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שכן כרת. נ"ב עיין פרק כיצד הרגל דף כה בתד"ה אלא לא: (ב) שם שלא לשמו שהוא פסול לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין: (ג) רש"י ד"ה השוחט את הבהמה של חולין לזרוק דמה לעבודת כוכבים ועבודת השחיטה וכו' ולא זרק הס"ד ואח"כ מ"ה אסורה בהנאה וכו' ערופה הס"ד ואח"כ מ"ה מחשבין: (ד) ד"ה הריני וכו' ומזבח הס"ד ותיבת פיגול נמחק: (ה) ד"ה הריני שוחטו חוץ למקומו וכו' אלא כך אמר וכו' רחמנא חוץ למקומו: (ו) ד"ה על מנת וכו' למקומו פסול כל"ל ותיבת כו' נמחק: (ז) ד"ה לא תאמר וכו' לעיל. נ"ב דף ד ע"א וע"ש:

◆

מוסף רש"י

השוחט את הבהמה ע"מ לזרוק דמה לעכו"ם. דאי שחטה לשם עכו"ם הוי נעשתה לעובדה בשחיטה זו דברי הכל אסורה דהא זבחי מתים הוא, אלא בשלא הוי מתכוין להיות שחיטה זו עבודה לעבודת כוכבים אלא שחטה לעצמו ע"מ שיעבוד העבודת כוכבים בזריקה דמה או בהקטר חלבה (חולין לט.). תקרובת עכו"ם מיקרי זבחי מתים כדכתיב ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף תקרובת עכו"ם אסורה בהנאה, ומת גופיה מנלן דאסור בהנאה אתיא שם שם, נאמר כאן ותמת שם מרים ונאמר להלן גבי עגלה עריפה וערפו שם את העגלה, מה עגלה ערופה אסורה בהנאה כדאמר שם מהא קטירתה אף מת אסור בהנאה ומה מת אסור בהנאה ומטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים נמי (שם). מחשבין מעבודה לעבודה, כלומר למחשב שאם מחשב בשעת עבודה זו על עבודה אחרת מחשבה היא להתחייב עליה (סנהדרין ס:). **דילפינן חוץ מפנים.** איסור עבודת כוכבים ממחשבת פיגול של פנים, שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר אימורין למחר וזו עיקר פיגול (חולין לט.) **ולא ילפינן חוץ מפנים.** דפנים הוא דאמר רחמנא השוחט על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק דהוי מחשב מעבודה לעבודה מעבודה זו על חבירתה, אבל לענין עבודת כוכבים לא (ע"ז לד:): **ואי אשמעינן בהא.** דהשוחט את הבהמה: בהא אמר ריש לקיש. דאין מחשבין: **אבל פנים מפנים.** פסול דחטאת שלא לשמה מפיגול (חולין לט.). **לא אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה.** בקרנות כתיב בה, ועולה למטה כדאמרן בפ"ק דכתיב במעלת בהמה המחטאת אותה, אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה (להלן סז:).

◆

ליקוטים

ריש לקיש אמר מותרת. פי' בהנאה ולא באכילה, דמומר לעבודת כוכבים אסור לאכול משחיטתו, אי נמי אפילו באכילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומר. (תוס' סנהדרין סא.)

◆

שיטה מקובצת

ריש לקיש אמר מותרת. ונראה לפרש דמ"מ חייב סקילה ואע"פ שבהמה מותרת. דסנה"ג אמרי' [בפרק ארבע מיתות בית דין] (סנהדרין סא.). וא"ת היאך הבהמה מותרת הרי שחיטת מומר היא, וי"ל דהכא שם אדם לא מיקרי מומר [הואיל ולא הורגל בכך], דסה"ג אמרינן בחולין (דף יד.) גבי השוחט בשבת לאסורה לאותו יום, הא לאחר מותר. וצריך לומר [דלא מחסר משום דעבד באקראי] בעלמא הואיל ולא הורגל בכך מותר. ולא"ת [illegible] אבל פנים מפנים אימא מודי ליה לר' יוחנן. [illegible] אלא חוץ מפנים [illegible] ולא ילפינן לשמו מפיגול [illegible] לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול. [illegible] ושוחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין [illegible] [illegible] קיימינן [illegible] השתא מיהא בשלמים קיימינן [illegible] תוס' הרא"ש: [illegible] שלא לשמו פסול וזריקה לא כ"ש [illegible] (תוס' הרא"ש):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones